

Provincie Noord-Brabant

Inspiratiegids Europese landbouwsubsidie Noord-Brabant 2014-2022

Kwaliteitsimpuls aan het platteland

Inhoudsopgave

Voorwoord	3	Een gezonde en veerkrachtige natuur	13
De verschillende POP3-maatregelen	4	Controle over water, ruimte voor de vis	15
Investeren voor een diervriendelijke landbouw	6	Boeren werken aan een duurzaam landelijk gebied	17
Innovaties landbouwbedrijf precisiebemesting	8	Samen bottom-up aan de slag	19
De landbouw van de toekomst	10	Leren van elkaar	21

Voorwoord

Ontwikkelingen op en rondom het platteland worden vanwege de verstedelijkingstrend steeds belangrijker. Ook vanuit de EU wordt dit gezien. Daarom is er een PlattelandsOntwikkelingsProgramma (POP) opgesteld. Inmiddels is de derde versie daarvan geweest, POP3. Met dit programma kon met Europese subsidie de agrarische sector zich verder ontwikkelen, verduurzamen en innoveren.

Vanuit POP3 zijn er veel projecten uitgevoerd door veel agrarisch ondernemers. Met dit rapport krijgt u informatie over wat POP3 inhoudt en worden verschillende uitgevoerde projecten uitgelicht.

Door kennis te delen en van elkaar te leren. En de uitvoering van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Maar er is ook gewerkt aan herstel- en inrichtingsmaatregelen voor natuur en biodiversiteit. En met vele investeringen voor innovatie en modernisering van de sector. Een ding staat vast. Via POP3 is er weer hard gewerkt om Brabant mooier, duurzamer en leefbaarder te maken.

Marc Oudenhoven,
Gedeputeerde Agrarische ontwikkeling en Bestuurlijke samenwerking

De verschillende POP3-maatregelen

Met het POP3 in Brabant zetten we in op innovatie en transitie van de landbouw in samenhang met de economische en ecologische doelen. Het programma richt zich op de volgende met elkaar samenhangende thema's:

■ Samenwerking voor innovatie (EIP):

gericht op meerjarige projecten voor de ontwikkeling en het praktijkrijp maken van innovaties in de landbouw en agrofood.

■ Fysieke investeringen voor modernisering en innovatie van landbouwbedrijven:

gericht op koplopers die bereid zijn risico's te nemen om als eerste te investeren in innovaties (zoals nieuwe stalconcepten en precisie-landbouw-technologie). Zij dragen bij aan het vertrouwen en meer investeringsbereidheid bij 'het peloton' voor de grootschalige uitrol van deze innovaties.

■ Jonge boeren:

jaarlijkse openstellingen om bij te dragen aan de fysieke investeringen ter verduurzaming van de landbouw voor boeren tot en met 40 jaar.

■ 'Niet-productieve' investeringen voor biodiversiteit, water en landschap:

het betreft hier vooral herstel- en inrichtingsmaatregelen verbonden met de landbouw en gericht op het realiseren van (internationale) publieke doelen rond water en natuur.

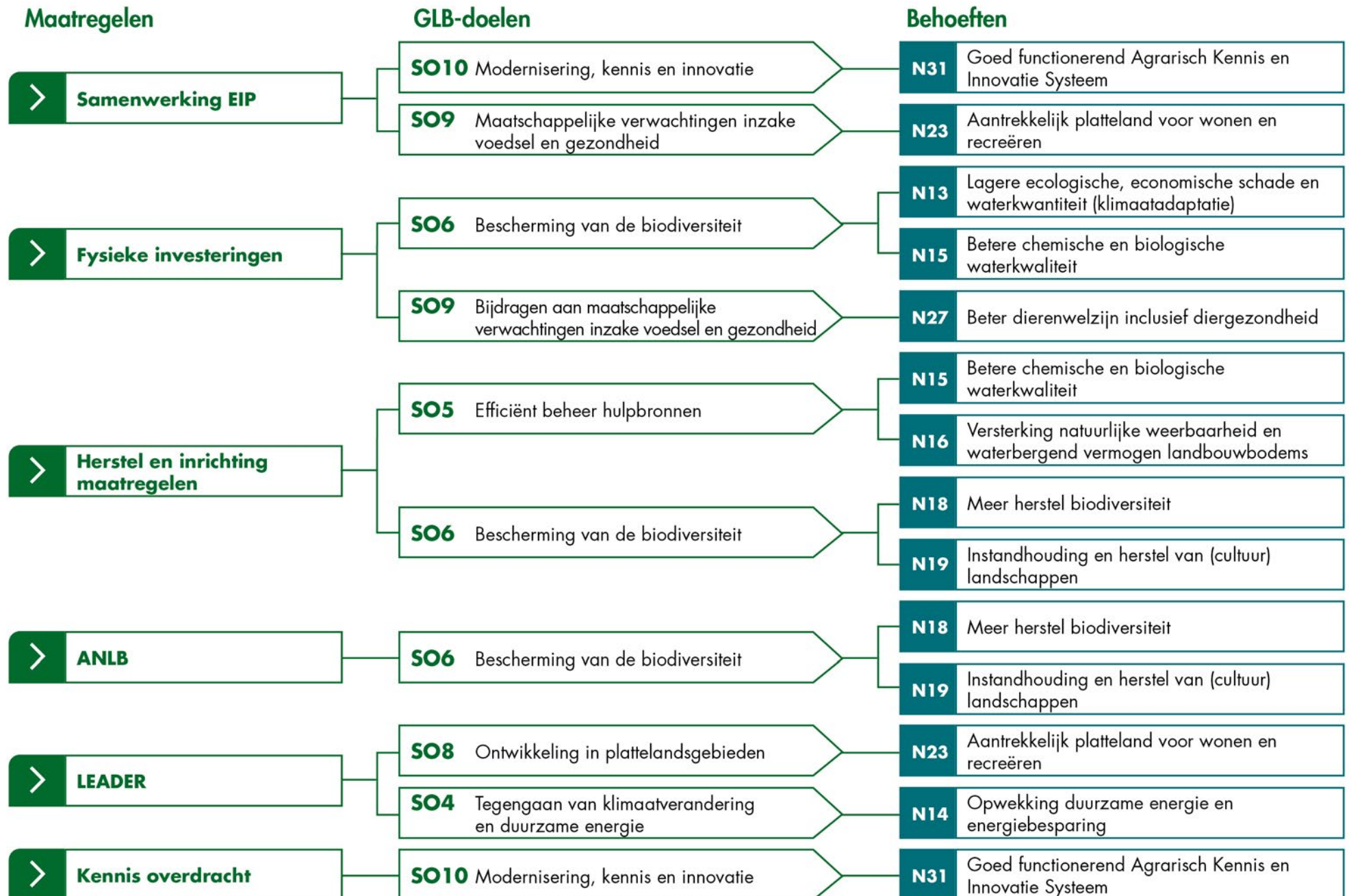
■ Kennis en innovatie:

gericht op kennisdeling en coaching van agrarische ondernemers voor gedragsverandering en innovatie van de bedrijfsvoering.

■ Brede plattelandontwikkeling (Leader):

gericht op initiatieven vanuit plattelandsgemeenschappen ter versterking van de leefbaarheid en gekoppeld aan de gebiedsimpuls grenscorridor N69 (ten Zuidwesten van Eindhoven tot de Belgische grens).

In het vervolg van deze inspiratiegids wordt ingegaan op verschillende voorbeeldprojecten die de impact van de interventies laten zien op boeren en de verschillende betrokkenen op het landelijk gebied en hoe deze bijdragen aan het realiseren van specifieke opgaven en doelen.

Binnen het nieuwe GLB 2023-2027, waarvan het vervolg van het POP-3-programma onderdeel is geworden, wordt meer gestuurd op specifieke behoeften (Needs-nummers) die zijn gekoppeld aan de overkoepelende GLB-doelen (Specific Objectives; SOs) waarvoor de verschillende GLB-maatregelen worden ingezet. Bovenstaand figuur geeft dit overzicht: de maatregel met het bijbehorend doel en de behoefte.

Investeren voor een diervriendelijke landbouw

Brabantse boeren investeren volop in een diervriendelijke landbouw. Het doel van zulke fysieke investeringen is om bij te dragen aan de maatschappelijke verwachtingen rondom voedsel en gezondheid. Dat gebeurt door het dierenwelzijn en de diergezondheid op Brabantse boerderijen te verbeteren.

Deze maatregel betreft fysieke investeringen voor innovatie en modernisering van agrarische ondernemingen. Voorbeelden hiervan zijn de HyCare aanpak en de Kwatrijnstal.

Innovatieve stallen voor gezondere en gelukkigere dieren

Bart Combee nam een aantal jaren geleden het melkveebedrijf in Helvoirt van zijn vader Bas over. Dat was geen gemakkelijke opgave,

Kwatrijnstal

Fysieke Investerings

SO9 Maatschappelijke verwachtingen inzake voedsel en gezondheid

N27 Beter dierenwelzijn inclusief diergezondheid

maar met creativiteit, doorzettingsvermogen en hulp boert hij nu natuurlijk en duurzaam met de innovatieve Kwatrijnstal.

Het Kwatrijnconcept is een nieuw stalsysteem met bijbehorende bedrijfsvoering (bijvoorbeeld zuivelverwerking) en weidegang. Het concept is bijzonder door een verhoogd dierenwelzijn, gecombineerd met een goede landschappelijke inpassing, een volledig duurzame energievoorziening en een minimale milieubelasting.

Het Kwatrijn-concept biedt veel ruimte voor de koe en heeft stro-eilanden. Ook heeft de stal een innovatieve vloer waarmee vaste mest van urine wordt gescheiden. Deze reageren dan niet langer met elkaar en dat halveert de uitstoot van ammoniak. Ook helpt vaste mest om verdroging tegen te gaan. Organisch materiaal in de bodem houdt vocht vast, wat de uitspoeling van meststoffen vermindert. Het gebouw is daarnaast emissiearm, energiezuinig en diervriendelijk. Natuur en landbouw gaan hier hand in hand.

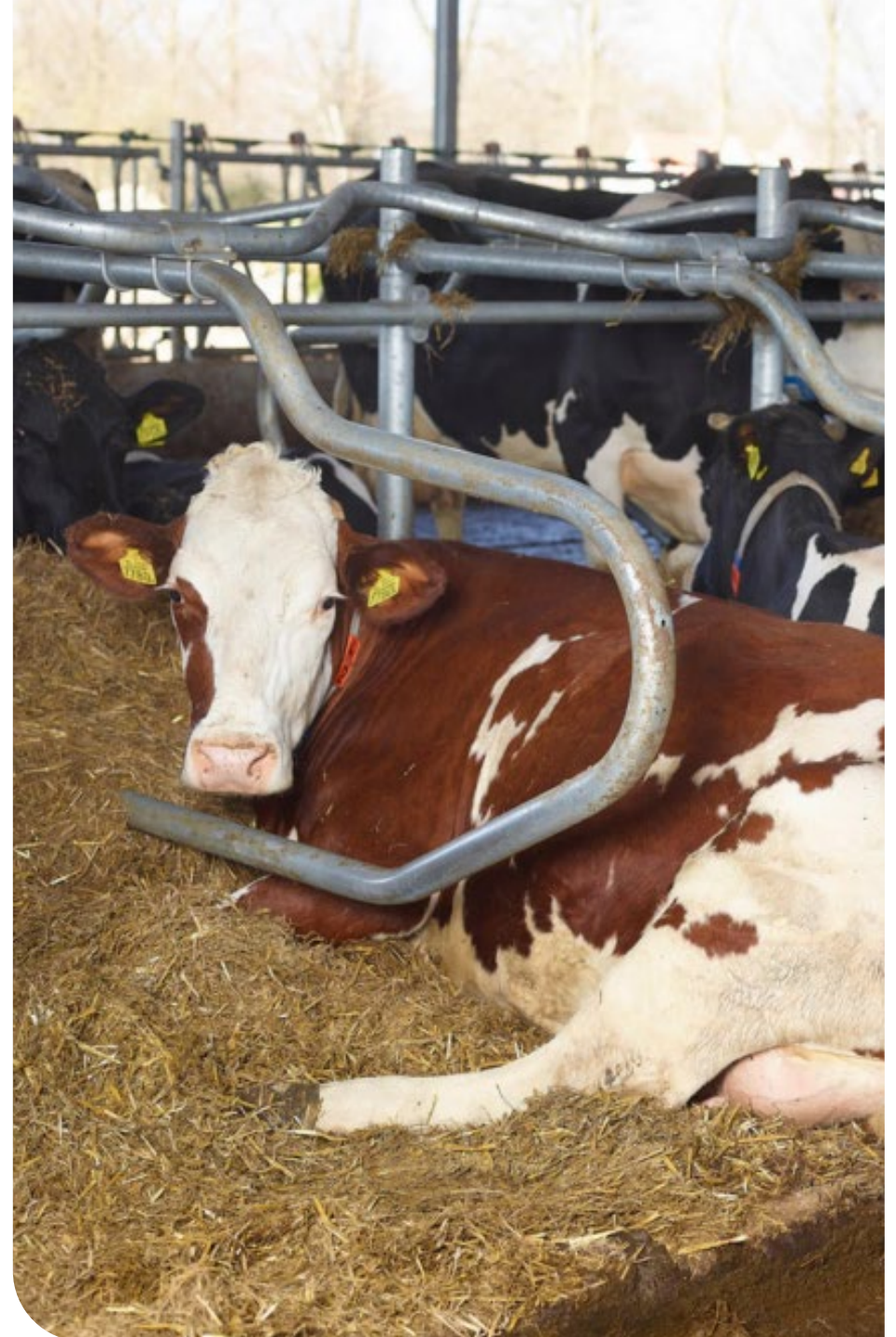
“Mijn vader en ik proberen natuur en landbouw te combineren en juist daar liggen ook veel kansen voor het bedrijf.”

Antibioticaresistentie, de uitstoot van schadelijke stoffen en infectieziekten die van dieren op mensen kunnen worden overgedragen vormen belangrijke gevaren voor de gezondheid van dieren en mensen.

De met behulp van POP3-subsidie vernieuwde en duurzame HyCare aanpak zorgt voor een gezondere leefomgeving voor de dieren. Centraal staan vier pijlers: een kiemvrije omgeving, optimaal drinkwater, porievrije vloeren en wanden en ongediertebestrijding.

De aanpak zorgt voor minder ziekte uitbraak, minder stress, minder antibioticagebruik en een verbeterde weerstand. Vooral de effecten op mens en milieu liegen er niet om: een reductie van het antibioticagebruik met meer dan 90% minder lever- en longafwijkingen aan de slachtlijn, een lager aantal Salmonella-infecties en significant verlaagde concentraties van ammoniak en fijnstof in de stallucht.

De demonstratie van de HyCare aanpak biedt kansen voor de toekomst. Immers, door een combinatie van fysieke investeringen, intensieve monitoring en het toepassen van speciaal ontwikkelde protocollen kan in potentie elke varkensstal aangepast worden tot een HyCare stal.

Innovaties landbouwbedrijf precisiebemesting

Brabantse boeren investeren ook in slimme manieren om hun gewassen te bemesten. Het doel van zulke fysieke investeringen voor precisiebemesting is het tegengaan van klimaatverandering. Dat gebeurt door de ecologische schade door bemesting te verkleinen en de waterkwaliteit te vergroten.

Dit thema omvat vernieuwingen voor precisiebemesting binnen landbouwbedrijven. Precisiebemesting betekent het optimaal bemesten van gewassen door het toedienen van de juiste meststof in de juiste hoeveelheid op de juiste plaats en het juiste tijdstip. Dit wordt al toegepast bijvoorbeeld bij maïs.

Het land in kaart brengen voor precies de juiste bemesting

MTS Aardbeienkwekerij Dun Heikant heeft geïnvesteerd in de productie van bodemkaarten en opbrengstkaarten. Deze kaarten laten de variatie in het organisch stofgehalte, de zuurgraad, de geleidbaarheid en het reliëf zien. Tevens zijn er gratis digitale kaarten te vinden die de plekken die minder stikstof nodig hebben in beeld brengen. De aardbeienkwekerij heeft daarnaast een nieuwe tractor aangeschaft, bestemd voor emissiearme bemesting van de grond voordat de aardbeien geplant worden.

Fysieke investeringen

SO6 Bescherming van de biodiversiteit

N13 Lagere ecologische, economische schade en waterkwantiteit (klimaatadaptatie)

N15 Betere chemische en biologische waterkwaliteit

Uniek in dit project is dat deze aardbeienkwekerij een bemester heeft laten maken op basis van vloeibare kunstmest en druppelsslangen. Door deze innovaties wordt er voor de aanplant van aardbeienplanten alleen vloeibare stikstofmeststof toegediend op de percelen daar waar het nodig is. Doordat meststoffen en water enkel worden toegediend wanneer de planten hierom vragen en er dus geen beregeningsinstallatie nodig is, is er sprake van minder uitspoeling van meststoffen naar de bodem, grond- en het oppervlaktewater.

“Precisielandbouw maakt akkerbouw efficiënter: een verhoogde opbrengst met minder verlies. Eigenlijk is precisielandbouw op het juiste moment en op de juiste plek de juiste teeltmaatregel nemen.”

Samenwerking is de sleutel tot de toekomst

Jacob van den Borne is met zijn akkerbouwbedrijf in Reusel voorloper op het gebied van duurzaamheid, samenwerking, precisielandbouw en kennisdeling middels een opgezette campus.

Van den Borne verbouwt aardappelen, mais, suikerbieten en granen op zijn groot akkerbouwbedrijf. Biodiversiteit speelt een belangrijke rol, evenals samenwerking met andere veehouderijbedrijven. Duurzaamheid, mede door middel van precisielandbouw, staat bij dit bedrijf in het middelpunt van de aandacht.

Voor de precisielandbouw maakt Jacob gebruik van moderne technologieën, zoals satellieten en drones. Ook werkt hij samen met universiteiten en hogescholen en heeft hij samen met hen een campus op de boerderij opgericht.

Op de campus wordt de kennis over precisielandbouw gedeeld met andere agrariërs. Deze kennis moet de transitie voor boeren versimpelen om met precisielandbouw te beginnen of de door hen gebruikte technieken te ontwikkelen. Agrariërs leren hier welke technologische middelen er beschikbaar zijn en hoe ze ingezet kunnen worden.

Jacob van den Borne

De landbouw van de toekomst

Samen met innovatiespelers werken Brabantse boeren ook aan de landbouw van de toekomst. Dat doen ze in projecten binnen het Europees Innovatie Partnerschap (EIP). Het doel van EIP-projecten is om innovaties (door) te ontwikkelen om zo een impuls te geven aan de modernisering, kennisontwikkeling en inzet van innovaties binnen de landbouwsector. Dat gebeurt door met de projecten banden te smeden tussen boeren en innovatiespelers zodat een goed functionerend agrarisch kennis- en innovatiesysteem ontstaat.

Voor de landbouw van de toekomst is samenwerking in het kader van EIP ten behoeve van agrofood noodzakelijk. Een goed voorbeeld van een EIP-project is smart insect farming. Daarnaast werkt het ZAPOTEC-project aan een innovatieve technologie voor de aardappel en is er middels subsidie een autonome maaier ontwikkeld.

“De ontwikkeling van de nieuwe fabriek in combinatie met het smart-insect farming systeem vermindert de milieu-impact met 50%.”

Insecten als een duurzame bron van eiwitten

Wereldwijd is er door de groeiende bevolking een sterk stijgende vraag naar voedingsbronnen zoals eiwitten. Het is van belang dat duurzamere en alternatieve eiwitbronnen worden ingezet om de voedselindustrie te ondersteunen, zoals insecten. Protix is het eerste bedrijf dat er dankzij innovatieve technologieën in geslaagd is om hoogwaardige insectproducten te produceren.

Samenwerking EIP

S10 Modernisering, kennis en innovatie

N31 Goed functionerend Agrarisch Kennis en Innovatie Systeem)

Protix heeft slimme landbouwsoftware ontwikkeld om insecten duurzamer, slimmer en efficiënter te kweken. Dit draagt bij aan het verduurzamen van de insectenkweek en de vorming van een circulaire voedingsstroom in Brabant.

Ook zijn er manieren ontwikkeld om de fenotypering van een soort te kunnen automatiseren, ter verbetering van de dieren. De nieuwe landbouwsoftware voor insecten ondersteunt operaties en biedt de eerste lessen voor een nieuwe versie met verbeteringen.

Sneller nieuwe, gezonde aardappelrassen

Klassieke veredeling van aardappelen is een langdurig proces, waardoor de introductie van aardappels met nieuwe eigenschappen lang op zich laat wachten. Bovendien zorgt langjarige pootgoedteelt voor ziekten die nadelige effecten hebben op de teelt en de opbrengst.

Binnen het ZAPOTEC-project is de teelt van hybride aardappelen voor het eerst op grotere schaal in de praktijk getest. Door hybride veredeling kunnen aardappelrassen uit uniform echt zaad worden geteeld dat klein is en vrij van ziekten. Dit heeft voordelen voor de oogstzekerheid, oogstkwaliteit, opslag en transport.

Zo kan door hybride teelt de opbouw van een nieuw ras binnen 1,5 jaar plaatsvinden. Daarnaast hebben betere, hybride aardappelrassen

minder chemische bescherming nodig na het inzaaien en kunnen hun zaden makkelijker worden bewaard en vervoerd.

Voordat hybride aardappelen beschikbaar komen voor de consument is het belangrijk de aardappelen enkele seizoenen te testen. Hiervoor is het opschalen van de laboratoriumschaal naar de hectareschaal cruciaal. Het ZAPOTEC-project heeft hierin een belangrijke stap gezet door nieuwe watermanagement- en onkruidbeheersingstechnieken en bewaringsmethodieken te testen.

Gras autonoom oogsten en voeren

Lely Technologie en melkveehouder Van den Bosch – Wiegman hebben samen in Maassluis gewerkt aan de ontwikkeling en implementatie van een autonome maaiër.

In de huidige landbouwpraktijk wordt batchgewijs gras van het land gehaald. Hierdoor gaat een deel van de voederwaarde verloren, wat resulteert in een lagere melkproductie.

Het wordt echter steeds belangrijker om ruwvoer op een efficiëntere en duurzame wijze te produceren. Lely en de melkveehouder hebben daarom een autonoom robotvoertuig ontwikkeld dat gras kan maaien, opslaan, transporteren en uitdosereren in de stal en vervolgens het gemaaide land kan bemesten.

“Door de innovaties vanuit dit project is veredeling binnen aardappelrassen makkelijker, sneller en bovendien groener.”

Het project heeft hiermee niet alleen kansen geboden aan de boer door in te spelen op meerwaardecreatie en de zelfvoorziening van veehouders te versterken maar ook bijgedragen aan een gezonde natuur.

“De dieren waren dol op het verse groene gras.”

De autonome maaier brengt immers een meer gesloten kringloop en verhoogde diergezondheid dichterbij en biedt een stimulans voor grondgebonden landbouw en een verbeterde bodemkwaliteit.

Een gezonde en veerkrachtige natuur

Binnen het **Gemeenschappelijk Landbouwbeleid** wordt in Brabant ook buiten het boerenerf gewerkt aan een gezonde en veerkrachtige natuur. Dat gebeurt door het uitvoeren van **herstel- en inrichtingsmaatregelen in het Brabantse landelijk gebied**. Het doel van zulke maatregelen is het **beschermen van de Brabantse biodiversiteit**. Dat gebeurt door het herstellen van ecologische schade en het helpen in stand houden van het Brabantse landschap.

Om de natuur en de biodiversiteit gezond en veerkrachtig te houden zijn maatregelen voor herstel en inrichting nodig. Voorbeelden van projecten zijn de Tachtig Bunder fase IV en POP3 Maashorst.

Verhoogde grondwaterstand zorgt voor herstel bedreigde natuur

De Tachtig Bunder is een gradiëntrijk heidegebied met droge, vochtige en natte heide, vennen en bossen en is rijk aan bijzondere soorten. Een groot knelpunt wordt gevormd door de Zoeksche Loop.

Deze diepe watergang doorsnijdt het natuurgebied en heeft een zeer sterk verdrogend effect. Dit beperkt de mogelijkheden voor herstel van zeer zeldzame en sterk bedreigde natuurtypen zoals heidevennetjes.

Tijdens dit project is de Zoeksche Loop op de Tachtig Bunder verontdiept en zijn de watergangen aangepast. Dit heeft gezorgd voor een verhoging van de grondwaterstand in het natuurterrein, wat bijdraagt aan de ontwikkeling en herstel van zwak gebufferde vennen, veenmosrijke natte heide en heidevennetjes in het gebied.

Herstel- en inrichtingsmaatregelen natuur

SO6 Bescherming van de biodiversiteit

N18 Meer herstel biodiversiteit

N19 Instandhouding en herstel van (cultuur) landschappen

Door middel van plaggen en het plaatsen van duikers is een verbinding gecreëerd tussen de Tachtig Bunder en de Reten, waardoor onder andere uitwisseling van populaties gladde slang kan plaatsvinden.

Nieuwe bomen en steenmeel voor een herstelde bodem

Een groot deel van de bossen en heideterreinen op de droge zandgronden op de Maashorst en omgeving is aangetast door een overmaat aan stikstofdepositie. Dit heeft een grote impact op de flora en fauna in deze gebieden, onder ander door toxiciteit, vermessing, bodemverzuring en uitspoeling.

Binnen het POP3-programma is daarom volop ingezet op het herstel van de bos- en heideterreinen en het verhogen van de ecologische kwaliteit en veerkracht van bodem en vegetatie om de achteruitgang van de biodiversiteit in deze gebieden een halt toe te roepen.

Coöperatie Bosgroep Zuid-Nederland heeft daarom in een gebied van 791 hectare nieuwe boomsoorten aangeplant. Er zijn rijkstrooiselsoorten (bomen met een goede bladvertering) ingepland na extensieve

“De meeste veranderingen zijn eerst onzichtbaar, omdat ze zich afspelen in de bodem. Uiteindelijk hebben deze grote gevolgen voor plant en dier. Goede bodemontwikkeling en biodiversiteit is voor zowel de natuur als de landbouw belangrijk.”

kleinschalige kap. De aanplant wordt met kokers of een raster beschermd tegen graasdruk van reeën. Daarmee is de bosbodem verbeterend en het bos verrijkt met opvolger soorten.

Naast deze kwaliteitsslag in voor de bossen in de Maashorst zijn ook bodem- en heideherstelmaatregelen uitgevoerd om strooisel en vegetatie met daarin opgeslagen stikstof te verwijderen. Ook dit draagt bij aan het duurzaam herstel van de natuur in de Maashorst, met verbeteringen van ecologische kwaliteit, veerkracht en biodiversiteit. Tenslotte zijn in de vorm van steenmeel slow-release mineralen aan de bodem afgegeven om de zuurgraad en buffercapaciteit van de bodem te herstellen.

Maashorst

Controle over water, ruimte voor de vis

Ook buiten het boerenerv wordt gewerkt aan het beheersen van de waterkwantiteit en het verhogen van de Brabantse waterkwaliteit. Dat gebeurt door het uitvoeren van herstel- en inrichtingsmaatregelen in de Brabantse beken en kreken. Het doel van zulke maatregelen is om te zorgen voor een efficiënt en natuurvriendelijk waterbeheer. Dat gebeurt door het verbeteren van de chemische en biologische waterkwaliteit en door het vergroten van het waterbergend vermogen van het Brabantse landelijk gebied.

Naast natuur en biodiversiteit, zijn herstel en inrichtingsmaatregelen voor water ook van belang. Projecten gaan bijvoorbeeld over vismigratie en waterberging.

Minder knelpunten voor een hogere waterkwaliteit

Het Brabants landelijk gebied kenmerkt zich door beken en kreken. Een groot deel van zulke beken wordt gereguleerd met gemalen en stuwen die helpen om de waterhuishouding ten behoeve van de landbouw te reguleren. Helaas vormen veel van deze gemalen, stuwen en kunstwerken een barrière voor vissen om zich vrij te verplaatsen.

Binnen het clusterproject vismigratie heeft Waterschap Aa en Maas daarom 16 van deze vismigratieknelpunten verspreid over haar beheergebied opgeheven. Het aanleggen van vispassages is dan ook een goed voorbeeld van de maatregelen die (binnen het POP3-programma) zijn genomen om de waterkwaliteit en ecologie van het Brabants landelijk gebied te verbeteren.

Herstel- en inrichtingsmaatregelen water

S05 Efficiënt beheer hulpbronnen

N15 Betere chemische en biologische waterkwaliteit

N16 Versterking natuurlijke weerbaarheid en waterbergend vermogen landbouwbodems

Vispassages zorgen voor een evenwichtiger visstand en helpen het watersysteem te herstellen. Daarmee komen de doelen vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water, die Europese lidstaten verplicht om in 2027 te zorgen voor chemisch schoon en ecologisch gezond oppervlakte- en grondwater, een stukje dichterbij.

Verbeterde waterberging

Door extreme neerslag in de periodes van juli 2014 en augustus 2015 is er in het landelijk gebied Land van Heusden en Altena en de Oostwaard op veel plaatsen wateroverlast opgetreden en schade ontstaan.

“Veel beken zijn tegenwoordig gereguleerd met stuwen en gemalen. Deze vormen stuk voor stuk een barrière voor vissen om zich vrij te verplaatsen. Daarom maken we deze vispasseerbaar om te zorgen voor een gezondere en evenwichtiger visstand.”

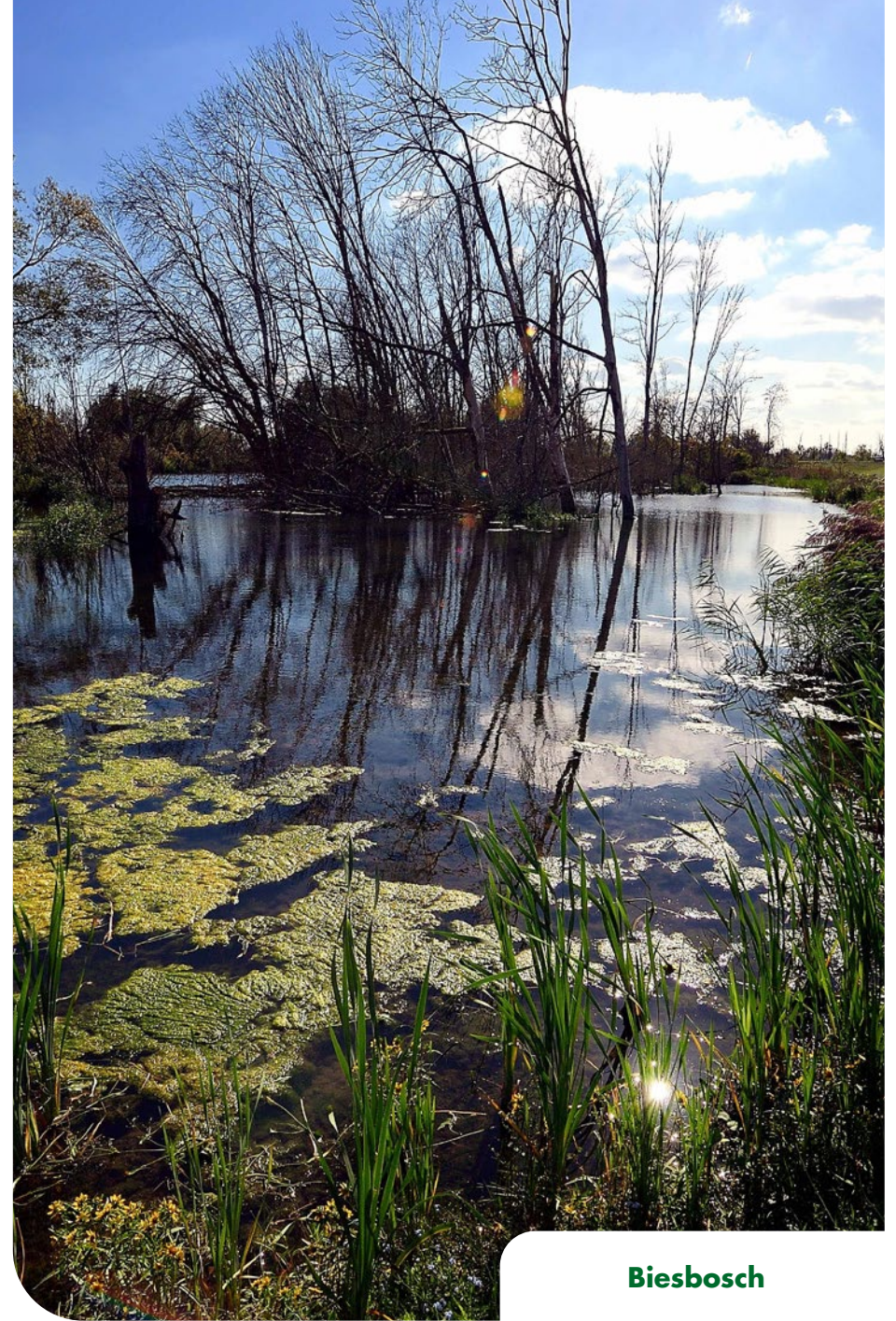
Meerdere maatregelen zijn genomen, zoals waterberging, ruimere watergangen en riolen, nieuwe duikers en stuwen, en natuurvriendelijke oevers. Dit maakt het watersysteem robuuster.

Het vergroten van de verschillende watergangenstelsels, maar ook vlakvormige waterberging en het afgraven van akkerranden zijn allen effectief om toekomstige wateroverlast voor de landbouw te voorkomen.

Een ander actiepunt is het aanleggen van de reeds in het gebied geplande zeven hectare aan natuurvriendelijke oevers om voor meer waterberging te zorgen.

De waterberging Alm en Biesbosch in Almkerk in samenwerking met ZLTO is de laatste in de reeks maatregelen Altena.

“De oplevering van de waterberging leidt niet alleen tot een betere beheersing van het wassende water, maar zorgt er ook voor dat boeren hun maatschappelijk belangrijke werk kunnen blijven doen. Dat is belangrijker dan ooit.”

Biesbosch

Boeren werken aan een duurzaam landelijk gebied

Ook Brabantse boeren werken aan een duurzaam platteland. Binnen het Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer leren en werken de agrarische collectieven aan een effectief beheer van het Brabantse landelijk gebied. Het doel van deze samenwerking is het beschermen van de biodiversiteit rondom de boerenbedrijven. Dat gebeurt door het herstellen en vooral het in stand houden van het Brabantse landschap.

Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) stimuleert een collectieve, gebiedsgerichte aanpak en het samen werken aan en samen leren over een effectiever beheer van het landelijk gebied.

Het ANLb is een subsidie voor agrarische collectieven vanuit provincies, waterschappen en het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB). Met deze subsidie:

- beschermen en verbeteren landbouwers de omgeving van dieren;
- werken ze aan waterkwaliteit;
- dragen ze bij aan klimaatdoelen.

Dit doen landbouwers bijvoorbeeld door graslanden minder te bemesten. En door laat te maaien, zodat vogels er kunnen broeden. Het collectief let erop dat het beheer van deelnemers in verschillende gebieden op elkaar aansluit. Leefgebieden van soorten kunnen namelijk op het terrein van meerdere bedrijven liggen.

ANLb

SO6 Bescherming van de biodiversiteit

N18 Meer herstel biodiversiteit

N19 Instandhouding en herstel van (cultuur)landschappen

Leefgebiedenbenadering

Uitgangspunt van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer is een leefgebiedenbenadering: het creëren en in stand houden van een leefgebied voor een soort of groep van soorten die vergelijkbaar beheer vraagt.

Doelsoorten zijn de diersoorten waarvoor Nederland op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn de internationale verplichting heeft om de 'Staat van Instandhouding' van deze soorten te verbeteren of te behouden. Het gaat om amfibieën, insecten, vlinders, vogels, zoogdieren en vleermuizen. Er zijn in totaal 68 soorten benoemd, waaronder: de gele kwikstaart, Kievit, grutto, blauwe kiekendief, houtduif, torenvalk, boomkikker, kamsalamander, tureluur, hazelmuis, bunzing, steenuil.

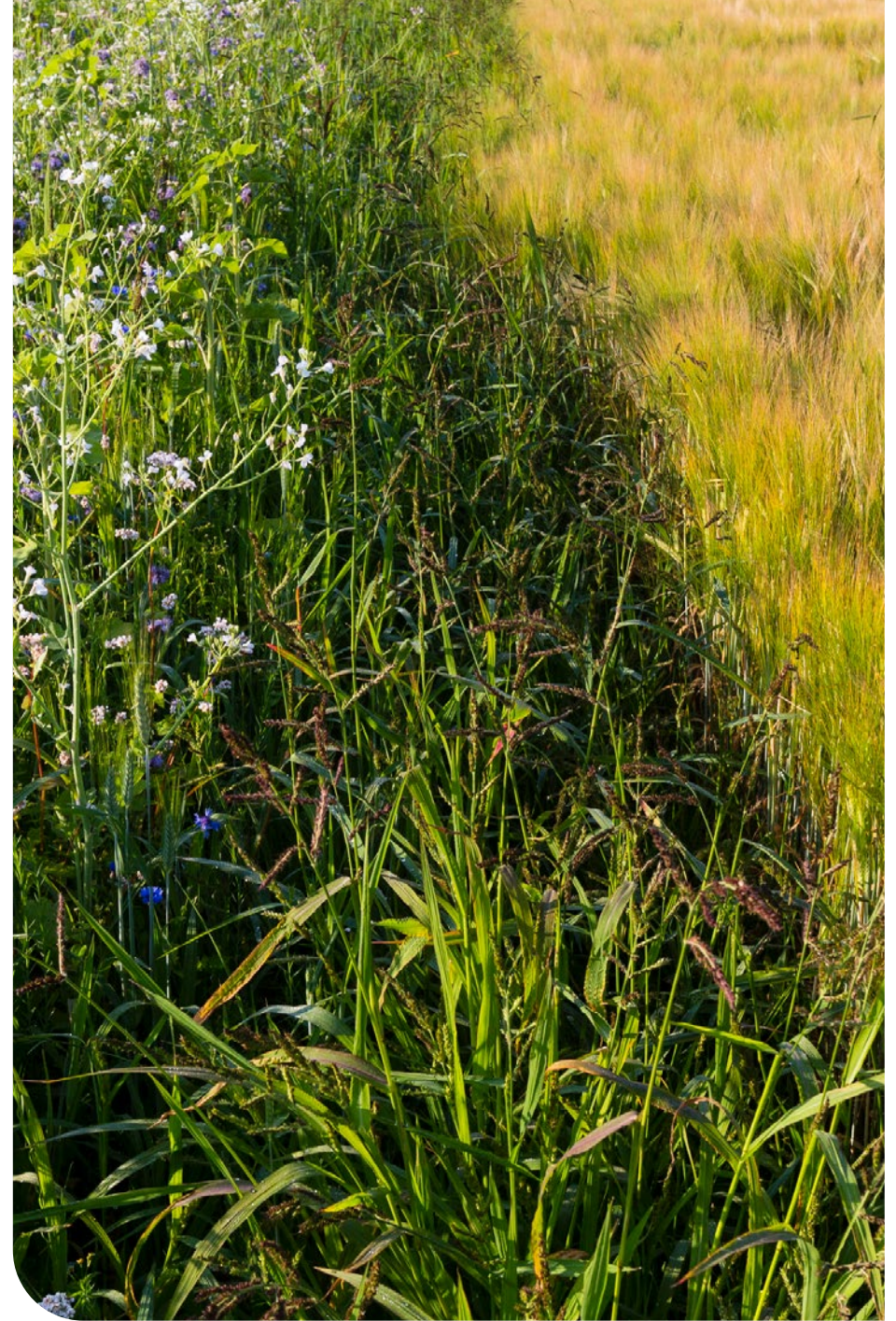
Subsidie voor het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer kan worden verleend voor vier agrarische leefgebieden en voor de categorie water. De vier leefgebieden komen overeen met de agrarische natuurtypen van de Index Natuur en Landschap: open grasland, open akkerland, natte dooradering en droge dooradering.

De beheeractiviteiten die worden uitgevoerd in een agrarisch leefgebied hebben een functie, bijvoorbeeld het creëren van foerageergebieden, of het optimaliseren van voortplantingsmogelijkheden. Voor de categorie water gelden andere beheerfuncties, zoals waterberging of bufferzones.

De koppen bij elkaar

Bij het ANLb-stelsel zijn diverse partijen betrokken. Een agrarisch collectief is een samenwerkingsverband tussen agrariërs en grondgebruikers die agrarisch natuur- en landschapsbeheer uitvoeren in een bepaald gebied.

De subsidieaanvraag wordt de gebiedsaanvraag genoemd. Hierin laten agrarische collectieven zien welke prestaties zij op gebiedsniveau willen realiseren en hoe deze bijdragen aan het realiseren van de doelen van de provincie(s). De provincies verlenen de subsidie op basis van een minimaal en maximaal aantal hectares (een bandbreedte) per leefgebied.

Samen bottom-up aan de slag

Ook zetten de verschillende partijen in het Brabantse landelijk gebied samen de schouders onder de sociaal-economische ontwikkeling en het duurzaam beheer van het landelijk gebied. Dat doen zij binnen de integrale en gebiedsgerichte LEADER interventie. Doel van LEADER projecten is het stimuleren van een duurzaam en aantrekkelijk platteland. Dat gebeurt onder andere door aantrekkelijk maken van het landelijk gebied voor wonen en recreatie en door klimaatvriendelijke maatregelen te nemen.

De LEADER-werkwijze hanteert een gebiedsgerichte aanpak. Het is een bottom-up werkwijze voor regionale ontwikkeling: voor, door en van de burgers zelf. De volgende twee projecten zijn hier voorbeelden van.

Innovatielab, proeflokaal en energieneutrale kaasmakerij

Melkveebedrijf Mts de Crom in Knegsel heeft succesvol innovaties toegepast in de kaasmakerij en heeft actief de verbinding met lokale ondernemers en burgers gemaakt. Hiermee hebben zij het gebied Grenscorridor N69 aantrekkelijker gemaakt en verbeterd.

Wat maakt dit bedrijf uniek? Het duurzaam verwerken van melk van de koeien tot kaas en deze lokaal vermarkten via een eigen boerderijwinkel. Ook ontwikkelen ze hier nieuwe, innovatieve kazen, zoals onderscheidende kruiden(boeren)kazen en CO₂-neutrale kazen. Dit doen ze bijvoorbeeld in samenwerking met studenten of in opdracht van cafés.

Ten slotte bieden ze een rustige en inspirerende werkplek en vergaderlocatie. Zo creëren ze middels een netwerkplein in het landelijk gebied voor ondernemers en werknemers uit de Brainport regio verbindingen tussen stad en platteland.

LEADER

SO8 Ontwikkeling in plattelandsgebieden

N23 Aantrekkelijk platteland voor wonen en recreëren

SO4 Tegengaan van klimaatverandering en duurzame energie

N14 Opwekking duurzame energie en energiebesparing

Boerenkaas verbindt boer en burger

“We nodigen de mensen graag uit om een kijkje te nemen bij de melkkoeien en laten graag zien hoe de melk wordt verwerkt tot kaas.”

Door de agrarische sector te beleven komen stad en platteland dicht bij elkaar

In Valkenswaard hebben Jack en Wilma Verouden een groot gedeelte van een uitgeput maisland vervangen door een ecologische tuinderij met theeschenkerij genaamd ‘De Weitens’. Er is een multifunctionele schuur gebouwd waardoor het theeterras en de tuinderij zijn samengevoegd.

Op de locatie wordt aan lokale basisscholen, bedrijven uit de regio en consumenten verteld over de tuinderij en de ecologische producten die er groeien.

Door tijdens rondleidingen burgers te vertellen over de producten en de productiemethoden wordt bijgedragen aan het verkleinen van de kloof tussen stad en platteland en het vergroten van het draagvlak voor de agrarische sector. Daarnaast zijn de ecologische producten ook voor de minima bereikbaar, omdat de prijzen laag worden gehouden door directe afzet van producten zonder tussenkomst van derden.

Ten slotte draagt de tuinderij bij aan de maatschappij door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een zinvolle dagbesteding te geven en mee te laten draaien in de tuin.

De Weitens

“Veel bezoekers hebben genoten van de groene omgeving en deze gebruikt om te recreëren of te werken.”

Leren van elkaar

Brabantse boeren kunnen daarnaast binnen het GLB veel van elkaar leren. Binnen de interventie kennisoverdracht wordt daarom gewerkt aan kennisverspreiding, bewustwording en informatie tussen agrarische ondernemers door het organiseren van bijeenkomsten, demonstraties of coaching. Het doel van deze interventie is dan ook om een impuls te geven aan de modernisering, kennisontwikkeling en inzet van innovaties binnen de landbouwsector. Dat gebeurt door het bij elkaar brengen van Brabantse boeren binnen een goed functionerend kennis- en innovatiesysteem.

Samen leren van elkaar omvat ook de verschillende projecten die zijn uitgevoerd in het kader van kennisoverdracht van water en bodem op landbouwbedrijven. Voorbeelden van zulke projecten zijn Brabant Bewust, Bodemwijzer en Bieten Monitor Brabant.

Samen nadenken over een betere bodemkwaliteit en minder verspilling

Het doel van Brabant Bewust is de mineralenefficiëntie verhogen, zodat met dezelfde hoeveelheid mineralen een grotere opbrengst van het land kan worden bereikt. Hiermee worden uiteindelijke ongewenste milieueffecten teruggedrongen.

Om dit te kunnen bereiken is via studiegroepen kennis uitgewisseld om bodemkwaliteit te verbeteren en verspilling tegen te gaan. Daarvoor zijn verschillende studiegroepen georganiseerd waarbij ook is gekeken naar de concrete maatregelen via een aantal goede voorbeelden. Zodoende zijn 'Schoon Water', 'Telen met Toekomst' of het 'Masterplan Mineralenmanagement' toegevoegd aan de Brabantse gereedschapskist. Melkveehouders, akkerbouwers, vollegrondstelers en loonwerkers in

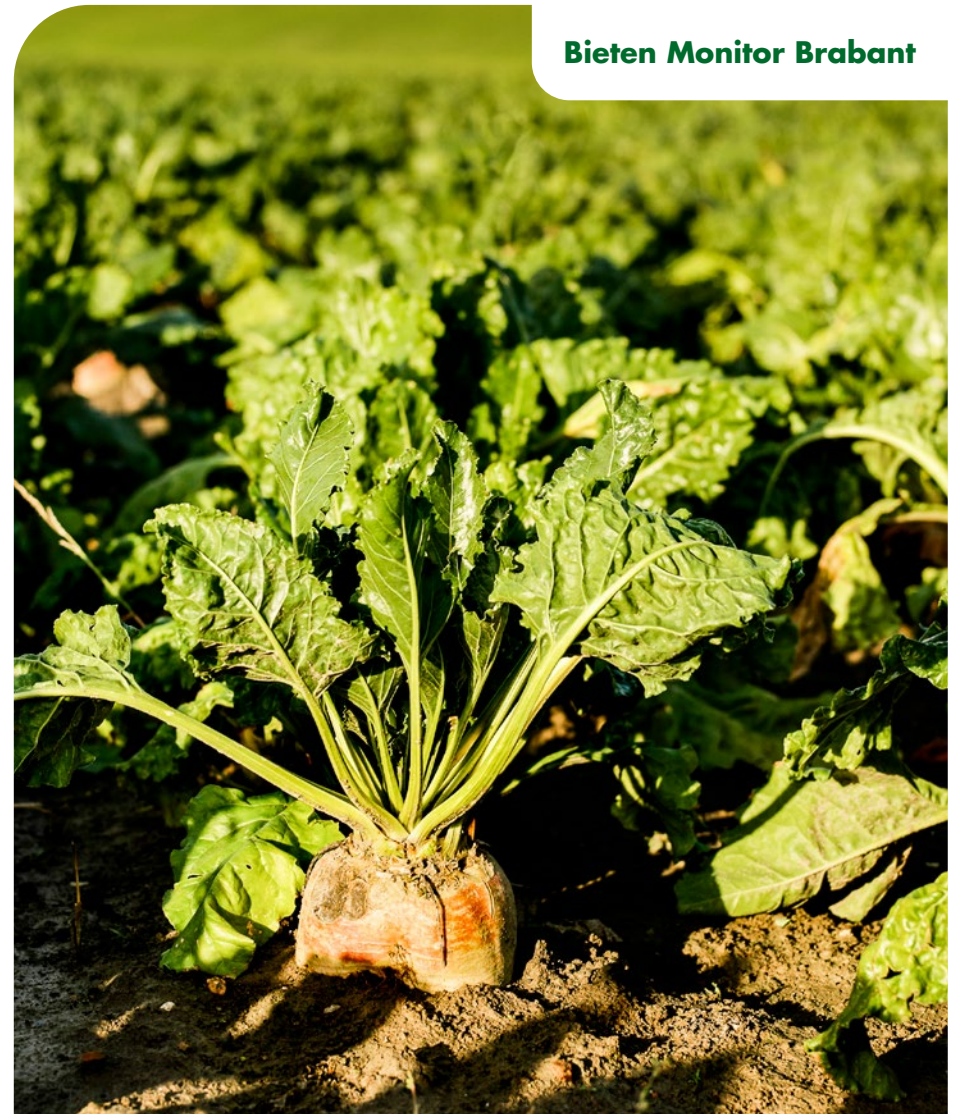

Kennisoverdracht

SO10 Modernisering, kennis en innovatie

N31 Goed functionerend Agrarisch Kennis en Innovatie Systeem

Bieten Monitor Brabant

“Kennis-overdracht is succesvoller wanneer er een dialoog is die aanzet tot actie.”

Brabant zijn door het project bekend geraakt met de mogelijkheden die bodem, waterkwaliteit en verspilling bieden binnen de landbouwtransitie.

Als gevolg van het project wordt binnen het project ‘Bodem Up’ de nadruk meer gelegd op kleinschalige kennisoverdracht. Dat is belangrijk want ‘Technologie en gedragsverandering gaan hier hand in hand’, benadrukt Marijgje Wijers van ZLTO.

Kringloopwijzer helpt agrarische emissies verminderen

De kringloopwijzer wordt door Peeters Financieel en Vastgoedadvies ingezet als instrument om een duurzame melkproductie in de zuivelsector te stimuleren. Deze wijzer geeft de relatie aan tussen bodem, voer, koe en mest.

BodemWijzer

De informatie uit de kringloopwijzer kan ingezet worden voor het verminderen van emissies van nitraat, fosfaat en koolstof.

Zoals Peeters aangeeft: “Het is heel simpel. Als een koe meer voedingsstoffen uit de bodem kan halen door het benutten van de mineralen te verbeteren, dan hoeft de ondernemer minder krachtvoer aan te schaffen. Dat is beter voor de portemonnee.”

Het project ‘BodemWijzer’ geeft agrariërs inzicht in de mogelijkheden die de kringloopwijzer biedt en stimuleert hen deze bedrijfsmatig in te zetten als managementtool. Hierbij wordt theorie afgewisseld met daadwerkelijk met de voeten in de klei staan bij de ondernemer. Alle deelnemers waren gemotiveerd om zelf met de tools aan de slag te gaan. Dat maakt de BodemWijzer zo sterk.

Optimale bemesting en optimalisering inzet gewasbeschermingsmiddelen: Bieten Monitor Brabant

De ambitie van de Suikerunie is het verminderen van de milieubelasting, emissies en gebruik van grondstoffen door het optimaliseren van de bietenteelt.

“Melkveehouders zijn verplicht om met behulp van een kringloopwijzer de mineralenefficiëntie op het bedrijf in beeld te brengen en daarmee aan te tonen dat de hoeveelheid voer die de veestapel opeet en de gewasopbrengst per hectare met elkaar in balans zijn.”

De Suikerunie heeft middels dit project telers via grootschalig teeltvergaderingen, demonstraties, kleinschalige studiegroepen en veldbijeenkomsten getraind in het verduurzamen van hun bietenteelt. Er is aandacht geweest voor het waarnemen van ziekten, plagen, bemestingsbehoeften en duurzame teeltmethoden.

Telers zijn geïnformeerd en geadviseerd over het verminderen van de inzet van gewasbescherming. Daarnaast hebben zij informatie en advies ontvangen over het waarnemen, het gebruiken van schadeprempen en het kiezen van middelen met minimale milieu impact. Oude en nieuwe technieken zijn getoond, zoals plaats specifieke bemesting.

Om telers te ondersteunen in het waarnemen, te adviseren en gegevens te verzamelen, is de veldwaarnemingen en advies applicatie gebouwd. Teeltadviseurs en telers hebben de applicatie de afgelopen jaren ontwikkeld, gebruikt en gebruiken deze steeds meer.

Naast kennisoverdracht zijn trainingen, workshops, coaching van ondernemers en demonstraties belangrijke activiteiten in deze samenwerking.

Samen leren over een duurzamere veehouderij: Vruchtbare kringloop Brabant

In dit project hebben deelnemende melkveehouderijen inzicht verkregen in de mineralenkringloop in hun bedrijf en zijn zij gestimuleerd om deze kringloop zo efficiënt mogelijk te maken. De deelnemende bedrijven krijgen zo een hogere bodemvruchtbaarheid en zijn minder afhankelijk van kunstmest en aangevoerd ruwvoer.

Daarnaast worden stikstof- en fosfaatoverschotten fors gereduceerd met tegelijkertijd een betere bodembenuutting en melkproductie.

“Groepsbijeenkomsten en verdiepende groepsbijeenkomsten leveren een belangrijke bijdrage aan het verbeteren van kringlopen op een bedrijf.”

De motivatie, kennis en vaardigheden op het terrein van kringlooplandbouw van melkveehouders zijn vergroot door middel van voorlichting en coaching met behulp van de kringloopwijzer. Activiteiten die hier positief aan hebben bijgedragen zijn groepsbijeenkomsten, verdiepende bijeenkomsten en een benchmarkanalyse.

Kringloopwijzer

Colofon

Dit is een uitgave van de provincie Noord-Brabant.

December 2023

Dank aan Bosgroepen, Netwerk Platteland, RVO, Stimulus,
Waterschap AA en Maas en ZLTO voor de beelden en de quotes.